

บทที่ 1

บทนำ

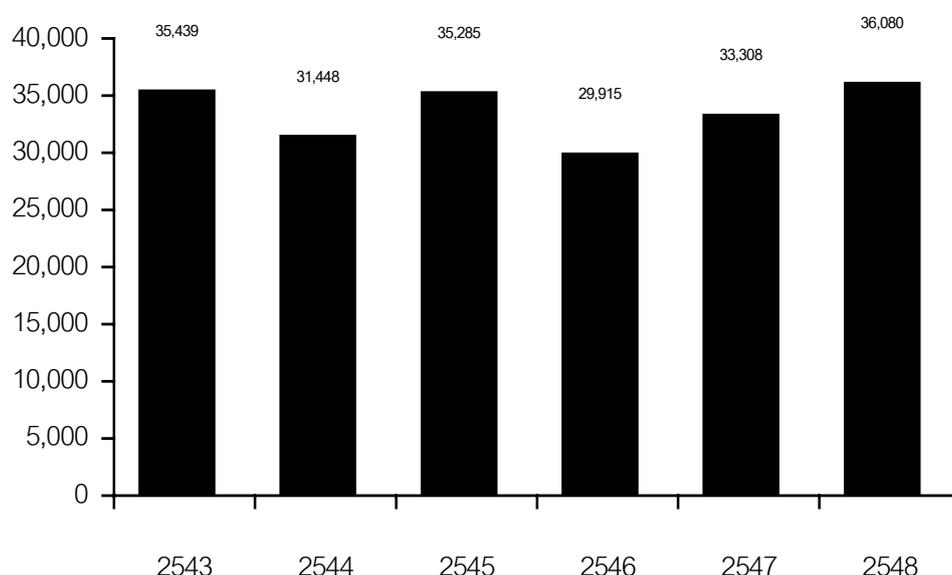
ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และผลของความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี และการคมนาคมสื่อสารต่าง ๆ มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ นิสัย และบุคลิกภาพของคนไทย เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ในสมัยก่อนนั้น คนไทยส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ อย่างเรียบง่าย ตามครรลองชีวิตในระบบงานเกษตรกรรม ประกอบอาชีพมีลักษณะง่าย ๆ ไม่มีการแปลงหรือปรับปรุงมากนัก มีความเอื้ออาทร ถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกัน และเต็มใจช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ครั้นเมื่อเกิดความเจริญทางอุตสาหกรรมขยายตัวขึ้น ระบบการทำงานได้เปลี่ยนวิถีชีวิตคนไทยบางกลุ่มซึ่งเคยมีชีวิตรอบรู้สบายในระบบเกษตรกรรม ต้องมาผูกพันกับระบบการทำงานที่มีระเบียบแบบแผน เช่น เวลาไปกลับที่ทำงาน การลาหยุดงาน และเงินค่าตอบแทน เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกของกลุ่มเป็นไปแบบทุติยภูมิ ความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นประเพณีของการทำงานในระบบเกษตรกรรมของสังคมไทยลดน้อยลงไปอย่างมาก ระบบการทำงานในภาคอุตสาหกรรมเต็มไปด้วยการแข่งขัน ทำให้คนไทยในยุคอุตสาหกรรมต้องต่อสู้ชนิดปากกัดตีนถีบเพื่อความอยู่รอด (รัชนิกร เศรษฐ, 2532, น. 25) สภาวการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคมไม่เว้นแม้แต่ สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อบุคคลมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ครอบครัวเป็นหน่วยแรกของสังคมในการทำหน้าที่ขัดเกลาสมาชิกในครอบครัว เมื่อบิดามารดาผู้รับผิดชอบหลักต้องทุ่มเท แรงกายและเวลาให้กับการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงปากท้องสมาชิกในครอบครัว ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ในการขัดเกลาอบรมสั่งสอนและให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรได้อย่างเต็มที่ เมื่อครอบครัวอ่อนแอและล่มสลายไปในที่สุดกลายเป็นรากเหง้า ของปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ จนกระทั่งถึงปัญหาร้ายแรง เช่น ปัญหาการกระทำผิด ในกลุ่มเด็กและเยาวชน (สุดจิต เจนนพกาญจน์, 2546, น. 2)

ปัญหาการกระทำผิดหรือการมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาหนึ่งที่มีผลมาจากการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ในปัจจุบันเราพบว่าปัญหาดังกล่าว ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยจะเห็นได้จาก ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ที่ทำการรวบรวมโดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ได้มีการเก็บข้อมูลสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่

กระทำความผิดถูกจับกุมและส่งตัวมาควบคุมยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ
 ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1
 สถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับและส่งตัวไปอยู่ในความควบคุมของ
 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2548

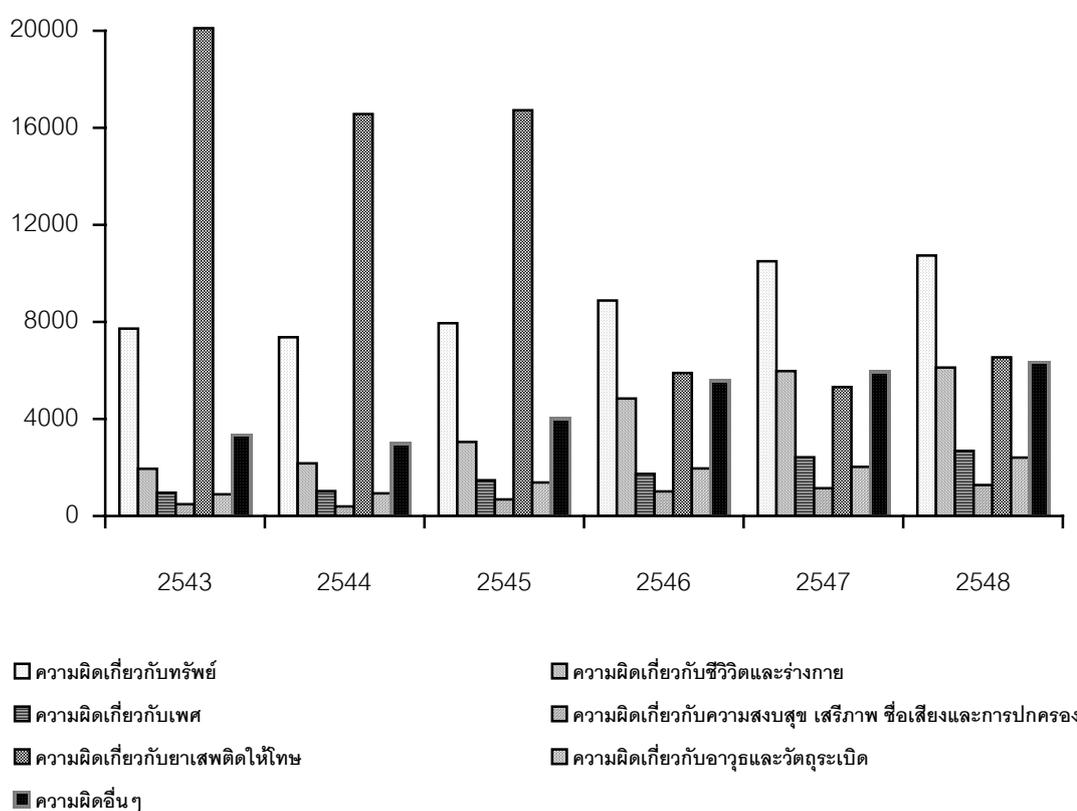

ที่มา: สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จากข้อมูลสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกจับกุมดำเนินคดี ซึ่งมีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นการให้ความหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แสดงให้เห็นว่าจำนวนเด็กและเยาวชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2548 มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ 35,439 31,448 35,285 29,195 33,308 และ 36,080 คน โดยจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2546 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีปริมาณลดลงอย่างมาก ผู้ศึกษามีความเห็นที่น่าจะเป็นผลมาจากนโยบายการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล ประกอบกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2546 ทำให้มีการกวาดล้างจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดอย่างเข้มงวดจริงจัง ในส่วนของผู้เสพยาถูกจับกุมจะต้องเข้ารับการรักษาบำบัด ฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูฯ โดยไม่ถือ

เป็นผู้กระทำผิด จึงเป็นผลให้จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนลดลงอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับและส่งตัวไปอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2548 ดังแผนภูมิที่ 2

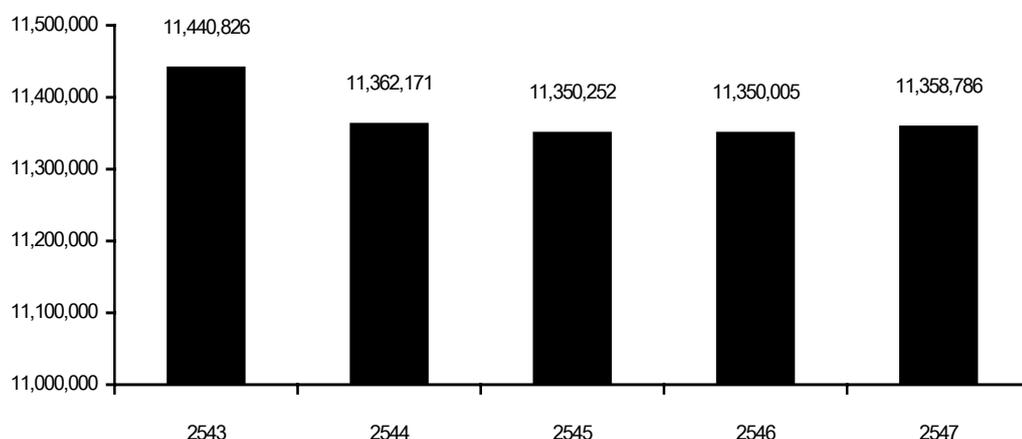
แผนภูมิที่ 2
สถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับและส่งตัวไปอยู่ในความควบคุม
ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำแนกตาม
ฐานความผิด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2548

จากข้อมูลสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับและส่งตัวไปอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำแนกตามฐานความผิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2548 ว่าอยู่ระดับเฉลี่ยที่ประมาณ 30,000 คน และเมื่อศึกษาสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 7-18 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2547 ที่ทำการรวบรวมโดยกระทรวงมหาดไทย ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3

สถิติจำนวนเด็กและเยาวชน อายุ 7-18 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2547

ที่มา: www.dopa.go.th

เมื่อนำสถิติข้อมูลจากแผนภูมิที่ 3 มาเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามสถิติข้อมูลแผนภูมิที่ 1 โดยนำช่วงอายุที่มีความใกล้เคียงกันมาเปรียบเทียบ คือ ช่วงอายุระหว่าง 7-18 ปี พบว่าในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวนเด็กและเยาวชน 11,358,786 คน จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกจับกุม 33,308 คน คิดเป็นร้อยละ 0.23 โดยประมาณ เมื่อพิจารณาสถิติดังกล่าว จะพบว่าจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีจำนวนไม่มาก แต่หากพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนเป็นที่น่าสังเกตว่า ยังมีเด็กและเยาวชนอีกเป็นจำนวนมากที่กระทำความผิดแต่ไม่ถูกจับกุมดำเนินคดี หรือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนแต่ไม่มีความผิดตามกฎหมายที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูล ดังนั้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแต่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและถูกจับกุมดำเนินคดีเท่านั้น เพราะการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนแม้แต่เพียงเล็กน้อยก็อาจนำไปสู่การกระทำความผิดที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้เช่นกัน

จากความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหลายฝ่ายได้ตระหนักถึงความเร่งด่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ประกอบกับการต้องการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีปัญหาการกระทำทารุณกรรม การแสวงหาผลประโยชน์และการปฏิบัติอื่นใดที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน เช่นการละเลยการบังคับขู่เข็ญ ชักจูงยุยง ส่งเสริม เป็นต้น ให้เด็กและเยาวชนได้รับการเลี้ยงดูและมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ประกอบกับเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา

50 และมาตรา 80 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องให้การคุ้มครอง จากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและส่งเสริม ความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว รวมทั้งรัฐต้องดูแลเด็กและเยาวชนที่ไม่มีผู้ดูแลและให้การคุ้มครอง และพัฒนาเด็กโดยยึดหลักเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน และไม่เป็นการเลือก ปฏิบัติ จึงได้มีการออกกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2547 กลุ่มเป้าหมายตามกฎหมายนี้คือ เด็กและเยาวชนซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี บริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่ง ถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย คือ การดำเนินคดีกับบิดามารดา ผู้ปกครองที่ บุตรหลาน หรือผู้อยู่ในความปกครองของตน ประพฤติตนไม่สมควร หรือพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ กระทำผิด ตามมาตรา 26 (3) ที่ห้ามมิให้ผู้ใดบังคับขู่เข็ญ ชักจูง ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติด ตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด โดยมีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน สามเดือนหรือปรับไม่เกิน สามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ วัตถุประสงค์ของการนำข้อหาความผิด นี้มาดำเนินคดีกับบิดามารดา ผู้ปกครอง คือต้องการให้ผู้ปกครองร่วมรับผิดชอบในการป้องกัน มิให้บุตรหลาน หรือผู้อยู่ในความปกครองมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด

ภายหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ผลการจับกุมบิดา มารดา ผู้ปกครองตามมาตรา 26 (3) ยังมีไม่มากนัก แต่ก็เป็นที่สังเกตเห็นที่สังคมให้ความสนใจเพราะ เป็นกฎหมายที่มีความใกล้ชิดกับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลมากที่สุด และถือว่าเป็นเรื่องใหม่ ของสังคมไทยที่มีกฎหมายบังคับใช้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปกครองต่อการรับผิดชอบในพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

เนื่องจากผู้ศึกษารับราชการตำรวจ ซึ่งเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการควบคุมดูแล และจับกุมผู้กระทำหรือละเว้นการกระทำที่ พระราชบัญญัติกำหนด ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้การคุ้มครองเด็กและ เยาวชนสำเร็จเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอย่างแท้จริง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นับเป็นกฎหมายแนวคิดใหม่ที่บังคับใช้ในประเทศไทย โดยเฉพาะในมาตรา 26 (3) ที่ ให้อำนาจในการจับกุมบุคคลใดที่บังคับ ขู่เข็ญ ชักจูง ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติดตนไม่สม ควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด ซึ่งบุคคลใดในนี้ย่อมหมายรวมถึง บิดา มารดา ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน จึงนับว่าเป็นเรื่องแปลกใหม่ของสังคมไทยมี

การเอาผิดผู้ปกครองที่บุตรหลาน มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ตามข้อกำหนดของกฎหมายในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจของประชาชน ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นในการศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองต่อการรับผิดในพฤติกรรมเสี่ยง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) จะช่วยให้ทราบถึงความคิดเห็น ของผู้ปกครองต่อการจับกุมบิดามารดา ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อหาแนวทางในการการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิดและที่มาของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
2. ศึกษาความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)
3. ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองต่อการรับผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)
2. ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองต่อการรับผิดในพฤติกรรมเสี่ยง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมทั้งแนวทางปฏิบัติหรือท่าทีที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการรับผิดเมื่อเด็กกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา หรือ มารดา หรือญาติ พี่น้อง หรือผู้ปกครองที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งมาเยี่ยมเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมายถึง กฎหมายที่แสดงให้เห็นถึงมาตรการในด้านการให้ความคุ้มครอง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก เพื่อให้เด็กไทยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมของเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ซึ่งถือความหมายตามร่างกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสถานควบคุมเด็กและเยาวชนระหว่างการศึกษาภาคี 2 แห่ง คือ ศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชาย บ้านเมตตา และสถานแรกรับเด็กและเยาวชนหญิง บ้านปราณี

การรับผิด หมายถึง การรับผิดของผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่ประพฤติตนไม่สมควร หรือมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 6 (3) โดยที่มาตรา 78 ได้กำหนดโทษผู้ที่ฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สมมติฐานการศึกษา

1. ผู้ปกครองที่มีปัจจัยภูมิหลังต่างกันมีทัศนคติต่อการรับผิดในพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) ต่างกัน
2. ผู้ปกครองที่บุตรหลานมีพฤติกรรมต่างกัน มีทัศนคติต่อการรับผิดในพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) ต่างกัน
3. ผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) ต่างกัน มีทัศนคติต่อการรับผิดในพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) ต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบแนวคิด และที่มาของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
2. ทราบความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)
3. ทราบทัศนนะของผู้ปกครองเกี่ยวกับการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)